

ریاست جمهوری
سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گلستان

سند ملی توسعه استان گلستان

(مصوبه جلسه مورخ ۱۳۸۴/۴/۵ هیأت محترم دولت)

بهمن ماه ۱۳۸۴

سند ملی توسعه استان گلستان (مصوب هیئت محترم وزیران)

الف - اصلی ترین قابلیت های توسعه :

- ۱- موقعیت مناسب جغرافیایی در زمینه دسترسی به کریدورهای بین المللی حمل و نقل (شمال و جنوب) و بازارهای آسیای میانه و ارتباط با استان های خراسان ، مازندران ، سمنان و هم مرز با کشور ترکمنستان .
- ۲- وجود تنوع اقلیمی ، اکولوژیکی و خاک جهت توسعه فعالیتهای کشاورزی و تنوع محصولات آن به ویژه گندم ، گیاهان داروئی، پنبه، دانه های روغنی ، باغی ، دام و طیور و نوغانداری .
- ۳- وجود توان توسعه صنایع تبدیلی و بسته بندی بخش کشاورزی (زراعی و باغی ، شیلاتی ، دام و طیور و سلولزی) .
- ۴- بزرگترین مرکز استحصال خاویار و صید ماهیان خاویاری کشور .
- ۵- برخورداری از اکوسیستم های منحصر به فرد خلیج گرگان ، تالاب های بین المللی و پارک ملی گلستان .
- ۶- امکان استفاده از ظرفیت های آب و خاک برای توسعه آبیاری پروری .
- ۷- امکان توسعه فعالیتهای بازرگانی ، فرهنگی ، هنری و ورزشی با کشور های آسیای میانه .
- ۸- برخورداری از مراتع اراضی مستعد و حاصل خیز جنگل های صنعتی ، تجاری و زراعت چوب .
- ۹- برخورداری از مراکز عمده تحقیقاتی و تخصصی علوم کشاورزی (استقرار مرکز تحقیقات پنبه کشور در استان - مرکز تحقیقات شیلات) .
- ۱۰- مرکز پرورش و تولید نژادهای اصیل اسب و توان صادرات آنها .
- ۱۱- برخورداری از تنوع اقلیمی و قابلیت های برجسته و متعدد طبیعی گردشگری (جلگه ، دشت ، کوهستان ، دریا ، سواحل و...) نظیر پارک ملی گلستان ، جزیره آشوراده ، تالابهای بین المللی ، آبشارها ، پارک های جنگلی ، منطقه جهان نما و مرکزیت ورزش های سوار کاری و کبدی در کشور .
- ۱۲- برخورداری از آثار تاریخی ، فرهنگی و مذهبی نظیر میل تاریخی گنبد ، دیوار دفاعی گرگان ، امامزاده یحیی ابن زید و خالد نبی و وجود مفاخر فرهنگی همچون : میرداماد، میرفندرسکی، حکیم سید اسماعیل جرجانی ، فخرالدین اسعد گرگانی و مختوم قلی فراغی .

- ۱۳- وجود ذخایر فراوان معدنی نظیر ذغال سنگ آزادشهر ، رامیان و مینودشت ، سنگ آهک کلاله، مارن چناران و صدف کوهی رو باز گنبد و کلاله .
- ۱۴- وجود سنت دیر پای بافت فرش و صنایع دستی ترکمن ، گلیم، جاجیم ، و ابریشم بافی در سطح روستاهای استان .
- ۱۵- توان تبادل انرژی با کشور های آسیای میانه ، برخورداری از شبکه های حمل و نقل جاده ای ، ریلی و دریایی و هوایی .
- ۱۶- امکان توسعه و بهره برداری از منابع آب (سطحی و زیر زمینی) .
- ۱۷- وجود زمینه های مساعد علمی و فنی حرفه ای در بخش های دولتی و غیردولتی در سطوح مختلف آموزشی (عالی و متوسطه) و نوع ارائه (رسمی و غیر رسمی) .
- ۱۸- وجود زمینه های مساعد آموزش عالی علوم اسلامی برای کشور های اسلامی و آسیای میانه .
- ۱۹- وجود زمینه های مساعد مشارکت گسترده مردمی در فعالیت های اقتصادی و اجتماعی در چارچوب نهادهای مدنی و NGO به ویژه جوانان و بانوان .
- ۲۰- وجود تنوع قومی ، مذهبی و فرهنگی .
- ۲۱- امکان احداث صنایع پتروشیمی و صنایع وابسته به گاز به لحاظ عبور خط لوله سراسری گاز (سرخس، نکا، آستارا و خط لوله کشور ترکمنستان) .
- ۲۲- وجود زمینه های قانونی برای توسعه ورزش ، نگرش مثبت جامعه به فعالیتهای ورزشی ، گرایش بخش خصوصی و تشکل های داوطلب غیردولتی (NGO) به سرمایه گذاری و خدمات رسانی در توسعه ورزش .

ب - عمده ترین تنگناها و محدودیت های توسعه :

- ۱- توسعه نیافتگی بخش صنعت در همه زمینه ها به ویژه کمبود صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی .
- ۲- کمبود تأسیسات و زیرساخت های مهار و ذخیره آبهای سطحی و پایین بودن راندمان آبیاری .
- ۳- کمبود تأسیسات و زیر ساخت های گردشگری .
- ۴- غالب بودن شیوه سنتی تولید کشاورزی و دام و طیور در سطح استان .
- ۵- بالا بودن ضریب وقوع بلایای طبیعی از جمله سیل ، رانش زمین ، بالا آمدن آب دریا ، زلزله ، آتش سوزی جنگل ها و خشکسالی .

- ۶- پایین بودن شاخص های توسعه انسانی استان .
- ۷- توسعه نیافتگی بخش بزرگی از استان در نواحی شمالی و پراکندگی و کم جمعیت بودن نقاط روستایی آن .
- ۸- محدودیت های طبیعی (اقلیم خشک ، خاک شورقلیایی و کمبود فراینده منابع آب) در بخش شمالی استان .
- ۹- افزایش سرعت تفکیک اراضی کشاورزی در سال های اخیر .
- ۱۰- حساس بودن شرایط زیست محیطی استان و خطر گسترش نواحی نیمه بیابانی و بیابانی .
- ۱۱- افزایش هزینه های خدمات عمومی دولت در پی توسعه و تبدیل بی رویه سازمان های زراعی به روستاهای کم جمعیت و پراکنده .
- ۱۲- کمبود زیر بناها و زیر ساخت های متناسب با توسعه استان به ویژه در بخش های شبکه حمل و نقل (زمینی ، هوایی و دریایی) ، جمع آوری و دفن زباله و آب شرب سالم روستایی استان .
- ۱۳- وابستگی شدید منابع مالی بخش ورزش به درآمدهای عمومی .

ج - مسائل اساسی استان

- ۱- کمبود مخازن ذخیره آب آشامیدنی سالم در شهرهای استان به ویژه شهر گرگان و فرسودگی شبکه های آب رسانی شهری و روستایی .
- ۲- استفاده بی رویه از منابع آب زیر زمینی و پایین افتادن سطح سفره آب زیر زمینی .
- ۳- آلودگی آب های سطحی و زیرزمینی و نفوذ فاضلاب شهری و روستایی به سفرهای آب زیرزمینی .
- ۴- ضعف توان اداری ، فنی و اجرایی و توزیع نامناسب نیروهای انسانی ماهر و متخصص در استان .
- ۵- تغییر کاربری نامناسب اراضی کشاورزی و بهره برداری بی رویه از منابع طبیعی .
- ۶- عدم تعادل ظرفیت مراتع و دام .
- ۷- فقدان تجهیزات پیشرفته مهار و کنترل آتش سوزی به ویژه در عرصه های جنگلی استان .
- ۸- وجود بیماریهای خاص نظیر سرطان مری .
- ۹- بروز ناهنجاری های اجتماعی ناشی از تفاوت ها و تعارضات خرده فرهنگ های موجود و استفاده ابزاری از آن در استان .
- ۱۰- ضعف بنیان های سرمایه گذاری کلان دولتی و خصوصی و حاشیه ای شدن استان در فرایند توسعه .

- ۱۱- بی بهره ماندن از سرمایه گذاری و حمایت مالی دولتی در سالهای گذشته (اعطای ارز ارزان قیمت).
- ۱۲- کمبود امکانات ، تجهیزات و فضاهای بهداشتی و درمانی ، آموزشی ، فرهنگی ، ورزشی و اجتماعی استان .
- ۱۳- فقدان نظام شناسایی استعداد های ورزشی .

د- اهداف بلند مدت توسعه :

با توجه به قابلیت ها و تنگناها و مسایل موجود ، توسعه استان برپایه بخش های کشاورزی ، گردشگری و صنعت با استفاده حداکثر از قابلیت های توسعه صنعتی با رویکرد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و فعالیت بازرگانی خارجی استوار خواهد بود . از این رو اهداف بلند مدت توسعه استان عبارتند از :

- ۱- توسعه و تقویت فعالیتهای بخش کشاورزی و گسترش فعالیت های صنعتی .
- ۲- تأمین آب مورد نیاز بخش کشاورزی و افزایش بازدهی روش های آبیاری .
- ۳- بهینه سازی الگوی مصرف آب ، تأمین آب مورد نیاز شرب (نقاط جمعیتی) و صنعت از آب های سطحی استان .
- ۴- توسعه و گسترش زیر ساخت های صنعت و گردشگری استان .
- ۵- توسعه و گسترش زیرساخت ها و زیر بناهای شبکه جاده ای ، ریلی و هوایی .
- ۶- ارتقاء سطح ارتباطات و مبادلات بازرگانی ، فرهنگی ، ورزشی و هنری با کشورهای آسیانه میانه .
- ۷- ارتقاء شاخص های توسعه انسانی و افزایش مشارکت نیروهای محلی در مدیریت توسعه .
- ۸- اعتلاء معرفت دینی ، ارزشهای فرهنگی و ویژگی های هویتی استان و ارتقاء سطح هنر و فرهنگ عمومی و ایجاد تعامل و همگرایی فرهنگی .
- ۹- احیاء بنادر تجاری و توسعه شبکه و تاسیسات زیربنایی با توجه به موقعیت ارتباطی استان .
- ۱۰- افزایش ظرفیت های آموزش عالی متناسب با قابلیت های توسعه استان .
- ۱۱- حفاظت ، احیاء ، توسعه و بهره برداری از قابلیتهای زیست محیطی و منابع طبیعی در راستای توسعه پایدار (با تاکید بر اکوسیستم های ویژه استان) .
- ۱۲- صیانت از جنگل ها و مراتع و ساماندهی سواحل دریا ، رودخانه ها و حوضه های آبخیز استان .
- ۱۳- ایجاد تعادل و توزان در توسعه با تاکید بر ارتقاء شاخص های توسعه یافتگی در نواحی شمالی استان .
- ۱۴- افزایش ظرفیت بهره برداری مطلوب و کارا از معادن ذغال سنگ و صدف در استان .

- ۱۵- ارتقاء توان خدمات برتر مراکز عمده جمعیتی در استان با تأکید بر شهرهای گرگان و گنبد .
- ۱۶- افزایش ایمنی و مقاوم سازی مراکز زیست و فعالیت در مقابل بلایای طبیعی با اولویت مناطق سیل خیز و زلزله خیز .
- ۱۷- افزایش بهره مندی نقاط جمعیتی از سیستم جمع آوری و دفع فاضلاب .
- ۱۸- توسعه اشتغال و سرمایه گذاری در بخش صنعت به ویژه صنایع تبدیلی ، تکمیلی و پاک .
- ۱۹- توسعه فعالیت های مرتبط با ورزش همگانی و قهرمانی .
- ۲۰- نهادینه سازی بهره وری و افزایش آن در بخش های اقتصادی و عوامل تولید .
- ۲۱- ارتقاء نقش ورزش در تأمین سلامت جسمی و روحی و تقویت توانمندیهای افراد و گروههای اجتماعی .
- ۲۲- دستیابی به هدف های توسعه هزاره (M.D.G) در استان .
- ۲۳- توانمندسازی بخش تعاونی برای ایفای فعالیت های گسترده و اداره بنگاه های اقتصادی بزرگ .
- ۲۴- توسعه نقش و جایگاه زنان در سطوح تصمیم سازی و تصمیم گیری استان .

هـ - راهبردهای بلند مدت :

- ۱- گسترش کشت های تخصصی و دارای مزیت نسبی با شرایط اقلیمی استان با تأکید بر ارتقای مهارت های فنی کشاورزی .
- ۲- توسعه مکانیزاسیون کشاورزی و یکپارچه سازی اراضی و جلوگیری از تفکیک آنها .
- ۳- ساماندهی شبکه تهیه، توزیع و نگهداری نهاده ها و فرآورده های کشاورزی .
- ۴- توسعه و بهبود دامداریهای نیمه صنعتی و صنعتی .
- ۵- مهار و ذخیرسازی آبهای سطحی، افزایش ظرفیت تولید برق _آبی و انتقال آب و بهبود روش های آبیاری و تأمین آب مورد نیاز شرب ، محیط زیست و کشاورزی .
- ۶- افزایش توان حفظ و پایش امکانات و تجهیزات مراکز خدمات و جمعیت استان .
- ۷- تقویت فنی، اعتباری و علمی آموزشکده های عالی فنی و حرفه ای وابسته به وزارت آموزش و پرورش و وزارت کار و گسترش مراکز خصوصی آموزش فنی و حرفه ای با تأکید بر ICT تقویت و تجهیز شبکه بازرگانی و بازرچه مرزی استان با اولویت بازرگانی خارجی و توسعه مراکز قرنطینه ای .
- ۸- تقویت و تجهیز مرکز استان به خدمات برتر با عملکرد فرا منطقه ای و شهر گنبد با عملکرد منطقه ای .

- ۹- گسترش امکانات و تاسیسات زیربنایی و خدماتی (زیربنایی ، اجتماعی و فرهنگی) در مراکز زیست و فعالیت با تاکید بر نواحی شمالی استان .
- ۱۰- گسترش ظرفیت های بندری ،ارتقاء توان محورهای زمینی و هوایی .
- ۱۱- توسعه صنایع فرآوری مواد معدنی استان با تاکید بر ملاحظات زیست محیطی .
- ۱۲- توسعه صنایع استان برتأکید بر صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی (زراعت ، شیلات، دام و طیور و سلولزی)، صنایع غذایی و دارویی ، نساجی و پوشاک ، شیمیایی ، صنایع ادوات و نهاده های کشاورزی و صنایع قطعات خودرو ، صنایع الکترونیک و پاک و سازگار با محیط زیست با تکنولوژی برتر (HT) .
- ۱۳- توسعه و تجهیز شهرک ها و نواحی صنعتی .
- ۱۴- جذب سرمایه گذاری های بخش غیردولتی (سرمایه گذاری داخلی و خارجی) در فعالیت های محوری استان .
- ۱۵- مهار سیلاب و کاهش اثرات خشکسالی استان .
- ۱۶- ساماندهی سواحل دریا و رودخانه ها و اعمال مدیریت یکپارچه دراختصاص کاربری های مناسب توسعه استان .
- ۱۷- ایجاد زیرساخت های مناسب گردشگری و بسترسازی برای مشارکت خصوصی جهت سرمایه گذاری در این بخش و ایجاد قطب های تفریحی و سیاحتی و تبدیل استان گلستان از گذرگاه گردشگران زیارتی و سیاحتی به مقصد گردشگران و حفظ و احیاء آثار فرهنگی و تاریخی .
- ۱۸- استفاده از ظرفیت های فرهنگی کنونی ، کهن و باستانی استان با مشارکت نهادهای غیردولتی و تبادل لازم با کشورهای آسیای میانه به ویژه ترکمنستان.
- ۱۹- توزیع متعادل نیروی انسانی متخصص و تقویت و توسعه امکانات و خدمات بهداشتی ، درمانی و آموزشی در سطح استان و افزایش سطح آگاهی های عمومی برای مهار کاهش ناهنجارهای اجتماعی .
- ۲۰- تقویت کیفی نظام فنی و اجرایی ، کارشناسی و مدیریتی استان .
- ۲۱- توسعه امکانات و تجهیزات لازم برای اشاعه ورزش های دارای پتانسیل بالا قهرمانی ملی و بین المللی (مانند ورزش های بومی - محلی - اسبدوانی - دومیدانی - کبدی - بسکتبال - کشتی - والیبال و رزمی) .
- ۲۲- استفاده از مشارکت جنگل نشینان و جوامع محلی در حفاظت ، احیاء و توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل ها و مراتع و ساماندهی خروج دام از جنگل .
- ۲۳- حفظ و توسعه ذخایر ماهیان خاویاری و استخوانی از طریق تکثیر و رها سازی در دریا .

- ۲۴- ایجاد ساز و کارهای لازم و حمایت از افزایش بهره وری در بخش های اقتصادی و عوامل تولید .
- ۲۵- گسترش ورزش های پرورشی ، همگانی ، تفریحی ، قهرمانی و حرفه ای در استان .
- ۲۶- ریشه کنی فقر شدید و گستردگی و بهره مندی همگانی از مواهب توسعه اقتصادی و اجتماعی .
- ۲۷- دستیابی همگانی به آموزش ابتدایی و ترویج و بهبود برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان .
- ۲۸- کاهش مرگ و میر مادران و کودکان .
- ۲۹- مبارزه با بیماری های عمده (ایدز / H.I.V سل ، مالاریا و ...).
- ۳۰- حمایت موثر از تشکیل و توسعه تعاونی ها و ایجاد و گسترش شهرک ها و مجتمع های تعاونی .
- ۳۱- بسترسازی برای افزایش مشارکت اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه استان .
- ۳۲- نهادینه کردن رویکرد مدیریت عرضه و تقاضا و افزایش سطح آگاهی عمومی در مدیریت بهینه مصرف آب .
- ۳۳- ایجاد زمینه های لازم برای جلب مشارکت مردمی و بخش خصوصی در بهره برداری و مدیریت آب .
- ۳۴- گسترش پوشش بیمه های اجتماعی و کاهش تلفات انسانی در اثر حوادث .